

זיכרון לראשית

לאודו ובדרכו של מרן הגה"ק רבי שמואל מאיר הכהן מאמסנא ולמעלה בקודש זי"ע

גליון לט - פרשת בראשית תשפ"ז

❖ דרשות המאיר ❖

מתוך דרשות רבנו זי"ע מכת"ק

דרשה לשבת בראשית שאמרתי בגולה

בעיר דארבאן שנת תש"ו לפ"ק

ויאמר ה' אל קין וגו' כי תעבוד את האדמה לא תוסף תת כוחה לך, נע ונד תהיה בארץ, ויאמר קין אל ה' גדול עוני מנשוא וגו', וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מצאו, ויצא קין מלפני ה' (ד, ט-טז). ובמדרש רבה (כב, יג) כשיצא קין מלפני ה' פגע בו אדם הראשון ואמר לו מה נעשה בדיןך, א"ל עשיתי תשובה ונתפשרתי, התחיל אדם הראשון מטפח על פניו, אמר כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע מיד עמד אדה"ר ואמר (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת וגו'.

טרדות העולם הזה מעכבים ומונעים את

האדם מעבודת בוראו

ויש לפרש שקין התאונן ע"ז שיצטרך להתייגע מאוד ביגיעת פרנסתו ויהיה נע ונד בארץ בטרדות העולם, וכך לא ישאר כוחו ועיתו בידו לעבודת בוראו ועיניו תכליתו, והאיך יוכל לשלב ולהשלים צרכי גופו עם צרכי נשמתו יחד, שזהו כבד וקשה מנשוא, כי אם יצטרך לעבוד עבודת פרך יומם ולילה עבור מזון גופו האיך יוכל לילך בבוקר ובערב להתפלל ולשמור את השבת ולקיים מצות צדקה ולימוד התורה, ולהספיק גם מזון רוחני לנשמתו ולהכין צידה לבית עולמו לעולם הבא ולעבוד את השי"ת ובאמת מפני זה נצטוונו מהשי"ת (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו, שיהיו כל מעשיו לשם שמים ואפילו בעת שעוסק בעניני פרנסה עבור בני ביתו יכוין בזה לעבודת בוראו להיות תכלית הפרנסה כדי שיהיה ביכולתו לעבוד את השי"ת וליתן צדקה ולגדל בניו לתורה. שבכוונה זה הרי הוא עובד את בוראו בכל עת ושעה.

השבת הוא הקיום לעבודת ה' בתוך טרדות העולם

וי"ל שבשביל זה נתן לנו השי"ת יום מנוחה יום השבת קודש, שבהיותנו פנויים אז ממלאכה יהיה לנו פנאי להתבונן בעניני אחריתנו ולתקן צרכי נשמתנו, והוא יומא דאורייתא בו יכולים ישראל להוסיף בלימוד התורה

❖ פרשת השבוע ❖

מכת"ק של רבנו מהרש"מ הכהן מאמסנא זי"ע

על ידי שעושים חסד זה עם זה מסירים קטטה ומריבה

וזוכים למידת השלום שתחפוץ בקיום האדם

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים נַעֲשֶׂה אָדָם (א, כו). במדרש (בראשית רבה ח, ה) אמר רבי סימון, בשעה שבא הקב"ה לבראות את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כתיים כתיים, וחבורות חבורות, מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא, הדא הוא דכתיב, חָסֵד וְאֶמֶת נִפְגְּשׁוּ צִדֵּק וְשְׁלוֹם נִשְׁקִי (תהלים פה, יא). חסד אומר יברא, שהוא גומל חסדים. ואמת אומר אל יברא, שכלו שקרים. צדק אומר יברא, שהוא עושה צדקות. שלום אומר אל יברא, דכוליה קטטה. מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ, הדא הוא דכתיב, וַתִּשְׁלַף אֶמֶת אֶרְצָה (דניאל ח, יב). וראיתי מקשים, מדוע השליך את האמת ארצה, ולא את השלום, והרי גם הוא אמר אל יברא.

ויש ליישב ע"ד אומרים ז"ל (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו - ז). שאלו לחכמה, חוטא מהו עונשו, אמר להם, חֲטָאִים תִּדְרֹךְ רָעָה (משלי יג, כא), שאלו לבבואה, אמרה להן, הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תָמוּת (יחזקאל יח, ד), שאלו לקודשא ברוך הוא, אמר להן, יעשה תשובה ויתכפר לו, ע"כ. הרי שמן הדין נפש החוטאת תמות ח"ו, או תרדפנה רעה, אלא שמצד החסד והרחמים יכול לעשות תשובה ויתכפר לו. וזה גם בצדקה ובחסד שעושה עם הבריות, כי כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים (שבת קנא:). ולכן השליך האמת ארצה, כי על פי האמת אין הצדקה והחסד מכפרים על האדם שחטא, רק מצד החסד והרחמים.

והטעם שהניח את השלום ולא השליכו, אף שגם השלום אמר 'אל יברא שכולו קטטה', ו"ל כי על ידי החסד שמתנהגים זה עם זה נעשה שלום ביניהם, וכשנעשה שלום נברא העולם. [דבטלה טענת הקטטה, וגם מידת השלום תסכים לקיומם]

מי התיר לך להתרעם על מדותיו ית'

וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לָךְ כִּי עֵירִם אֶתָּה (ג, יא), וברש"י (ד"ה מי) מאין לך לדעת מה בושתי יש בעומד ערום. מסופר כי כאשר נכנס אדם לש"ב כ"ק אדמו"ר הגה"ק שר התורה מרן הדברי חיים אבד"ק צאנז צלה"ה עם קוויטעל שיתפלל עבורו, אמר לו הרה"ק צ"ל פסוק זה, מִי הִגִּיד לָךְ כִּי עֵירִם אֶתָּה, כלומר, מנין לך שצריך להיות בענין אחר ממה שהוא כעת, אולי טוב הוא כמו שהוא כעת. וזה מה שאמר לו הקב"ה לאדם הראשון, אחר שאמר וְאֵיךְ כִּי עֵירִם אֶנְכִּי וְאַחֲבָא (פסוק י), מי אמר לך שצריך אתה ללכת לבוש בלבושים, אולי זה הוא אכן רצוני שתלך ערום בלי שום לבוש, ודפח"ח.

יכשל בעיני העולם. וגם השבת מגינה עליו **לבלתי הכות אותו כל מוצא** כמו"ש בזוה"ק (ח"ב יתרו פח.) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, ואמרו (שבת קיח:) אלמלא משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאליים.

ומה ימתקו לפי"ז מה שאמרו במדרש **כשפגע אדה"ר בקין א"ל מה נעשה בדיןך א"ל עשיתי תשובה ונתפשרתי**, דהיינו מלשון פשרה ומיצוע, שיהיה ביכלתו לעבוד את האדמה ולקיים משא ומתן ולהשתדל בשאר עניני הפרנסה ובד בבד גם לעבוד את השי"ת, ואע"פ שהיה צריך להיות נע ונד בעניני ארציות וצרכי עולמו לא ימנע מפני זה לילך ולהתפלל וללמוד תורה ולהחזיק ידי לומדי תורה, וכענין שאמרו (אבות ב, ב) יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ. ע"כ **פתח אדם הראשון מזמור שיר ליום השבת** שבשביל זה צריך לראות לחזק את יום השבת שאז ממילא בטלים ממלאכה וצריך לראות להתחבר יחד כל ישראל ולהתמסר לעבודת התפילה ולימוד התורה ולתקן עניני טובת נשמתו, שבזה יהיה קיום לעבודת ה' אף בתוך טרדות העולם.

ותפילה בכוונה, וכמו שאמרו חז"ל במדרש שיר השירים רבה (ח,) אף על פי שישאל עסוקין במלאכתן כל ששת ימים, ביום השבת משכימים ובאים לבית הכנסת, וקורין קריאת שמע, ועוברין לפני התיבה, וקורין בתורה, ומפטירין בנביא, והקב"ה אומר להם בני הגביה קולכם כדי שישמעו מלאכי השרת וכו', ובירושלמי אמרו (שבת פט"ו ה"ג) לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה. וע"י שנתעלה יותר ביום השבת בעבודת ה' ונתבונן בתכליתו זה יועיל לנו שעכ"פ לא ישכח התכלית מאיתנו לגמרי, ונכוין בכל עסקינו לעבודת בוראנו.

ועפ"ז יתפרשו המשך הפסוקים **וישם ה' לקין אות וגו'** ירמוז על השבת שהיא 'אות' והיינו שנתן לו הקב"ה האות של שבת שתהא מגינה עליו שיהיה ביכלתו לקיים מה שאמר לו הקב"ה נע ונד תהיה בארץ ולהתגלגל עבור פרנסתו, ועם זאת לא יהיה משוקע בתאוות גשמיות לגמרי על המזון ועל המחיה ועל הכלכלה רק יקיים בכל דרכיו דעהו ויעבוד את השי"ת אפילו בעניני העולם הזה. שע"י שנח ממלאכתו בשבת ומקדיש אותו היום לעבודת ה' השי"ת בתורה ובתפילה זה הוא שמירה עליו שלא

בשבת בראשית צריך להתבונן האין נקיים למעשה התשובה מהימים הנוראים

אצל ש"ב אדמו"ר הגה"ק שר התורה מן הדברי חיים אבד"ק צאנז זצלה"ה היה פ"א בשבת בראשית שביקשו ממנו החסידים שלא יאחר סעודת היום יותר מידי, כי בימים הק' שעברו עליהם היה מאריך מאוד בתפילתו והיה מאחר מאוד לסעודת היום עד השעה ארבע או חמש לפנות ערב. ואמר להם אדמו"ר הגה"ק זצלה"ה שבשבת זו לא יאריך בתפילה יותר מידי וימהר יותר להתחיל הסעודה. ואכן כך היה שהקדים תפילתו וגמרה בטרם עת והזדרז תיכף לבוא למקום עריכת שולחנו כאשר אמר להם. אך כאשר לקח בידו הכלי ליטול ידיו לסעודה, פתח אדמו"ר הגה"ק את פיו הקדוש ואמר, הדרך בסוחרים גדולים שלאחר ששבים לביתם מן היריד, הם יושבים ומחשבים כל מה שקנו וכל מה סחרו בימי היריד, לראות כמה השיגו וכמה הרווחו ומה יש בידם להתעסק בו מעתה ולמכרו ברווח, וגם לראות טיב הסחורה ואיכותה. מה שלא היה להם פנאי לזה בתוך ימי היריד שהיו טרודים מאוד להספיק לסחור ככל יכלתם.

אף אנו יש לנו לעשות כן אחר שעברו עלינו הימים הנוראים ראש השנה יום כיפור וסוכות שהרווחנו בהם כמה וכמה מצות נשגבות והיה לנו בהם הרבה הרהורי תשובה וקבלות טובות, ועתה אנו צריכים לעצור ולהתבונן במה שרכשנו והרווחנו ואיזה מוסר לקחנו מימים אלו, והאין נקיים הקבלות שקבלנו עלינו ונחזיק בתשובתנו מהימים הק'. כך נתלהב הגה"ק בדברי מוסר זמן רב והמשיך בשיחתו עם כלי הרחיצה בידו עד ערב. ואמר אז שמטעם זה אנו קורין לשבת זו 'שבת בראשית' שאז הוא העת שצריך להתבונן בכל מה שקנה בימים הנוראים ולהתחיל בקיום התשובה וקבלת עול תומ"צ מבראשית וליקח לעצמו דרך חדש בדרכי השי"ת אף מה שלא הספיק עדיין להכניס בכלי המעשה בימים הנוראים.

וש"ב אדמו"ר הגאון הגדול הח' בוצ"ק הה"ק האמרי נועם מדזיקוב זצלה"ה אמר לפרש הכתוב (דברים לב, כט) לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם, דמה שאמר **לו חכמו** ירמוז על תקיעת שופר, עפ"י מה שאמרו חז"ל (שבת קיז:) שתקיעת שופר היא חכמה ואינה מלאכה. ותיבת **זאת** תרמוז על יום הכיפורים שכתוב בו (ויקרא טז, ג) בזאת יבוא אהרן אל הקודש וגו', ואמר הכתוב דהאופן שיבחן האם פעל השופר מר"ה וקדושת יוהכ"פ, את זה **יבינו לאחריתם** בשמחת תורה שהוא אחרית הימים טובים שאם יקיימוהו כהוגן בשמחה ובאחדות הוא סימן שפעל בהם והשפיע עליהם קדושת הימים.

